

Rapport fra vurderingsutvalget for oversatt litteratur 2025

Formålet med ordningen er å sørge for at litteratur av høy kvalitet fra flest mulig språk blir oversatt til norsk, utgitt, spredt og lest.

Innkjøpsordningen for oversatt litteratur har to søknadsfrister i året, i juni og desember.

[Retningslinjer oversatt litteratur – innkjøpsordning](#)

Påmeldinger og innkjøp

	2021	2022	2023	2024	2025
Antall behandlede titler	216	240	243	198	226
Antall innkjøpt	130	118	125	122	132
Antall avslått	86	122	118	76	94
Innkjøpsprosent	60 %	49 %	51 %	62 %	58 %
Budsjett	15 995 200	15 350 000	15 806 000	16 122 000	17 072 000

Budsjettet for 2021 inkluderer tilførte stimuleringsmidler i forbindelse med koronapandemien. Budsjettet for 2025 inkluderer kr 950 000 i spillemidler som ble tilført ordningen i forbindelse med regjeringens leselyststrategi. Midlene ble brukt i første søknadsrunde og gikk til innkjøp av 14 boktitler for barn og unge.

Kategorier 2025

	Behandlet	Innkjøpt	Avslått	Prosentandel innkjøp
Skjønnlitteratur voksne	114	66	48	58 %
Skjønnlitteratur barn og unge	51	34	17	67 %
Sakprosa voksne	55	29	26	53 %
Sakprosa barn og unge	6	3	3	50 %
Totalt	226	132	94	58 %

Format og målform 2025

	Behandlet	Innkjøpt	Avslått	Innkjøpsprosent
Både papirbok og e-bok	159	99	60	62 %
Kun papirbok	67	33	34	49 %
Nynorsk	17	12	5	70 %
Bokmål	209	120	89	57 %

Om utvalget

Vurderingsutvalget for oversatt litteratur har i 2025 bestått av:

John Grande (leder) (f. 1977), Oslo. Frilans oversetter av skjønnlitteratur og sakprosa, både for barn og voksne. Oversetter fra engelsk, italiensk og svensk.

Sindre Andersen (f. 1982), Oslo. Frilans oversetter, forfatter og kritiker. Har oversatt både prosa og poesi, fra rumensk, engelsk, svensk og dansk.

Anne Marie Guttorm Graven (f. 1982), Nordland. Frilans oversetter mellom nordsamisk og norsk. Forfatter og kulturarbeider.

Inger Hesjevoll Schmidt-Melbye (f. 1982), Trøndelag. Forsker og førstebibliotekar ved Universitetsbiblioteket Dragvoll NTNU.

Hedda Vormeland (vara) (f. 1977), Trøndelag. Frilans oversetter i forskjellige sjangre for både voksne og barn og unge. Oversetter fra nederlandsk, engelsk og dansk.

Utvalget ble oppnevnt for perioden 2024–2025. Utvalget har hatt to todagers møter. Både møtet i august 2025 og møtet i februar 2026 var fysiske møter som ble avholdt i Oslo. Møtet i februar skulle i utgangspunktet vært digitalt. De to medlemmene som bor utenbys, var imidlertid i Oslo, dermed ble møtet fysisk. Et fast utvalgsmedlem måtte melde forfall rett før møtet i august, og et annet medlem før møtet i februar. Men begge hadde behandlet søknadene i forkant av møtet og leverte skriftlige innstillinger til resten av utvalget.

De fire utvalgsmedlemmene leser og vurderer søknadene til alle de påmeldte titlene. På møtet kommer utvalget fram til en felles avgjørelse basert på en helhetsvurdering. Utvalget har ikke sett behov for å hente inn konsulentuttalelser i forbindelse med vurdering av søknadene i 2025.

Tendenser og analyser

Året 2025 ligner tidligere år i at engelsk er det klart største språket blant både påmeldte og innkjøpte titler (henholdsvis 71 og 34 bøker, eller 31 og 25 prosent av de 226 påmeldte og 132 innkjøpte). Det er de store europeiske språkene som dominerer, med japansk (17 påmeldte titler) som et enslig ikke-europeisk alibi blant de større språkene – også dette er som det pleier. Som i tidligere år er skjønnlitteratur for voksne den klart største kategorien med 114 påmeldte og 66 innkjøpte titler (som begge utgjør 50 prosent). En nevneverdig nyhet i søknadslisten gjelder det som antagelig er den første boken som oversettes fra vietnamesisk til norsk, Thuận *Heisen i Saigon*.

Som vanlig dominerer romanene blant skjønnlitteraturen, med et stort innslag av tegneserier i bøker for barn og ungdom, og på sakprosafronten er det mye filosofi, samfunnsfag og humaniora og lite naturvitenskap. Sju prosent av søknadene gjelder bøker oversatt til nynorsk, mot seks prosent i 2024. Det er kort sagt ingen store endringer å spore i sammensetningen av søknader eller innkjøpslister, men et par forskyvninger er det allikevel verdt å nevne:

Dansk gjør et lite hopp fra 11 til 17 påmeldte titler. Det har jevnt over vært markant færre bøker oversatt fra dansk enn fra vårt andre nære nabospråk svensk, men i 2025 er de to omtrent jevnstore. Om de danske titlene må det dessverre bemerkes at kvaliteten på selve oversetterarbeidet er temmelig variabel og har trukket ned i vurderingen av flere av bøkene.

Et hopp ser vi også innen sakprosa for barn og unge. Riktignok behandlet utvalget bare seks søknader i denne kategorien i 2025, men det er allikevel en dobling fra de tre titlene i 2024. I fjorårets rapport påpekte vi at det i mange år har kommet svært få søknader om innkjøp av sakprosa for unge lesere. Det skal bli spennende å se om oppgangen i 2025 bare er en tilfeldig svingning eller begynnelsen på en tendens. Utvalget har som utgangspunkt at vi skal være rausere med innkjøp av disse bøkene, siden det er så få av dem og de er et savn i den litterære bredden vi har som oppdrag å ivareta, men kvaliteten og de andre kriteriene i retningslinjene for ordningen spiller selvfølgelig også inn i vurderingen.

En tendens utvalget har lagt merke til i 2025, er at flere søker om innkjøp av oversettelser som har vært utgitt før. I retningslinjene for ordningen heter det at «[o]msetjinga kan ikkje ha vore gitt ut før søknadsfristen». Dette tolker utvalget slik at vi vanskelig kan prioritere oversettelser som er utgitt tidligere, selv om de utgis i bearbeidet utgave. Dette gjelder vel å merke bare *gjenutgivelser* av oversettelser som har vært utgitt før, ikke nyoversettelser. Nyoversettelser av verk som tidligere har vært utgitt i en annen oversettelse, er det ingenting i veien for å kjøpe inn. Når utvalget vurderer slike søknader, ser vi blant annet på hvor lenge det er siden forrige oversettelse, om den nye oversettelsen er på en annen målform, om eldre oversettelser er gjort via et tredjespråk, om den nye oversettelsen er mer komplett enn tidligere oversettelser, og om nyoversettelsen er ført i et mindre alderdommelig språk enn forgjengerne (men hvis originalen er skrevet i en arkaiserende stil, trekker det selvfølgelig ikke ned at det gjenspeiles i oversettelsen).

Vi kan også nevne at det i løpet av det siste året har kommet relativt mange søknader om innkjøp av sekundæroversettelser, altså bøker som ikke er direkte oversatt fra originalspråket, men via et tredjespråk. Retningslinjene åpner for å kjøpe inn slike bøker i «spesielle tilfelle», men presiserer at «[s]om hovedregel skal bøkene omsetjast direkte frå originalspråket». Det har vært en del diskusjoner rundt problemstillingen i utvalget, og til tross for en viss uenighet om hvor grensen for «spesielle tilfelle» skal gå, har konklusjonen stort sett vært at det bør en svært god begrunnelse til før vi kan prioritere å kjøpe inn disse bøkene. En slik begrunnelse kan for eksempel være at originalen er gått tapt, eller at forfatteren uttrykkelig har bestemt at oversettelsen må gjøres via et tredjespråk.

Vurderingsutvalget har mange hensyn å ta når vi vedtar hvilke titler vi skal kjøpe inn. I retningslinjene for ordningen står det en liste over de viktigste vurderingskriteriene, og vi har inntrykk av at søkerne stort sett er godt kjent med disse. En faktor som noen ganger spiller inn i vurderingen uten å være eksplisitt nevnt i retningslinjene, er rent økonomiske hensyn. Vi er satt til å forvalte fellesskapets midler, og da er vi blant annet nødt til å ta hensyn til hvor mye bok vi får for pengene. Det varierer hvor mye en bok koster i innkjøp; kort sagt

koster tykke bøker mer enn tynne bøker, samtidig som prisforskjellen mellom de aller tynneste og de middels tykke er relativt liten.

Innkjøpsprisen er sjelden avgjørende for utvalgets vurdering, og pris står ikke høyt på listen over kriteriene vi navigerer etter når vi fatter vedtak. De gangene prisen spiller inn, er det gjerne snakk om svært korte eller svært lange bøker. Særlig de aller korteste kan lett bli uforholdsmessig dyre. Vi behandler regelmessig søknader om innkjøp av bøker som inneholder én novelle eller ett essay på 20–30 normalsider eller enda mindre. Når disse koster omtrent like mye å kjøpe inn som hele samlinger med essays eller noveller, skal det tungtveiende grunner til for å prioritere disse miniutgivelsene høyt. Også for svært omfangsrike og dermed dyre bøker kan pris være utslagsgivende. Når én lang bok koster omtrent det samme som to middels lange og bøkene stiller noenlunde likt etter andre kriterier, ender vi ofte med å kjøpe inn de to fremfor den ene, selv om det ikke er noen automatikk i dette.

Pris er bare én av mange faktorer i helhetsvurderingen, og det er relativt sjelden det blir et diskusjonstema i utvalgsmøtene. Vi har imidlertid inntrykk av at få søkere tenker over de økonomiske hensynene vi nødvendigvis må ta, så for gjennomsiktighetens skyld synes vi det er på sin plass å nevne problemstillingen her. For ordens skyld, og med fare for å si det litt for åpenbare: At en bok er tynn, trekker selvfølgelig ikke ned i vurderingen av bildebøker og lignende.

Et gjennomgangstema i disse årsrapportene er at vurderingsutvalget er avhengig av gode søknader for å gjøre gode vurderinger, og det synes vi stort sett at vi får. Det er allikevel noe varierende hvor anskueliggjørende søknadens beskrivelse av verket er. Vi oppfordrer alle søkere til å være seg bevisst at utvalget bare får lese et utdrag av bøkene, og å utforme søknaden deretter. Noen ganger er det også litt uklart *hvorfor* boken skal utgis, ut over at forleggeren, redaktøren eller oversetteren rent personlig er begeistret for den. Dette kan trekke ned i utvalgets vurdering.

Vi vil også oppfordre søkere til å tenke over at prøveoversettelsen helst bør gjenspeile de kvalitetene ved boken som søknadsteksten fremhever. Det hender at vi får søknader som beskriver en tekst vi ikke helt klarer å kjenne igjen i prøveoversettelsen. I og med at prøveoversettelsen bare er et utdrag, kan beskrivelsen godt være treffende for helheten allikevel, men det blir vanskelig for utvalget å vurdere. Hvis søknaden for eksempel trekker frem mangfoldet av stemmer i teksten, kan det være en fordel å gjøre et utvalg hvor dette kommer frem – de sidene av oversettelsen som sendes inn, kan godt være plukket fra forskjellige deler av teksten.

Nesten alle søknader leveres med prøveoversettelse, og det er vi i utvalget glade for. Jobben vår blir rett og slett vanskelig når vi ikke får se noe av selve teksten og/eller illustrasjonene. Når vi en sjelden gang får søknader uten prøveoversettelse, reduserer det dramatisk sannsynligheten for at boken blir kjøpt inn. Dessverre har vi det siste året sett noen tilfeller av at prøveoversettelsen mangler på grunn av en glipp, og at vi for eksempel har fått et

ekstra eksemplar av oversetterkontrakten isteden. Det er ikke anledning til å ettersende prøveoversettelser etter søknadsfristen, og utvalget har heller ikke anledning til å etterlyse dem. Vi vil derfor benytte anledningen til å oppfordre alle søkere til å sjekke en ekstra gang at de har valgt riktig fil som vedlegg når de sender inn søknader. Vi i utvalget ønsker selvfølgelig å kjøpe inn de rette bøkene, og det er synd om rene blundere i søknadsprosessen kommer i veien for det.

Til tross for enkelte slike skjær i sjøen har utvalgsleder inntrykk av at ordningen i all hovedsak fremdeles fungerer godt og etter formålet.

Vedlegg

Innkjøp fordelt på originalspråk og opprinnelsesland 2025:

Språk	Behandlet					Innkjøpt						Land
	Skjønn. voksen	Skjønn. b&u	Sak. Voks.	Sak. b&u	Totalt	Skjønn. voksen	Skjønn. b&u	Sak. Voks.	Sak. b&u	Totalt	Innkjøpsprosent	
Arabisk	1				1	1				1	100 %	Oman
Bulgarsk	1				1	1				1	100 %	Bulgaria
Dansk	10	1	4	1	16	5	1	4	1	11	69 %	Danmark
1700-talls dansk			1		1					0	0 %	Danmark-Norge
Engelsk	30	20	18	3	71	14	12	7	1	34	48 %	2 Australia, 2 England, 2 Irland, 14 Storbritannia, 13 USA, 1 USA/England
Finsk			1		1			1		1	100 %	Finland
Fransk	17	5	6	2	30	9	4	2	1	16	53 %	1 Belgia, 14 Frankrike, 1 Kamerun
Færøysk	1				1	1				1	100 %	Færøyene
Gresk	1		1		2	1		1		2	100 %	1 Hellas, 1 Cæsarea i Palestina
Hebraisk			1		1			1		1	100 %	Israel
Islandsk	6				6	3				3	50 %	Island
Italiensk	2		3		5	2		1		3	60 %	Italia
Japansk	5	10	1		16	3	6			9	56 %	Japan
Koreansk	2				2	1				1	50 %	Sør-Korea
Nederlandsk	3	1	3		7	2	1	2		5	71 %	Nederland
Polsk	2	1			3	2	1			3	100 %	Polen
Portugisisk	1				1	1				1	100 %	Brasil
Rumensk	2				2					0	0 %	
Russisk	1		2		3	1		1		2	67 %	Rusland
Sanskrit	1				1	1				1	100 %	India
Spansk	8	2	2		12	6	1	2		9	75 %	3 Argentina, 4 Spania, 1 Chile, 1 Colombia
Spansk/Engelsk	1				1	1				1	100 %	Mexico
Svensk	4	11	2		17	1	8	1		10	59 %	Sverige
Svensk og dansk	1				1					0	0 %	
Tsjekkisk	1		1		2	1		1		2	100 %	Tsjekkia

Tysk	9	8	17	6	4	10	59 %	9 Tyskland, 1 Sveits og Tyskland				
Tysk/engelsk		1	1		1	1	100 %	Tyskland				
Ukrainsk	2		2	1		1	50 %	Ukraina				
Ungarsk	1		1	1		1	100 %	Ungarn				
Vietnamesisk	1		1	1		1	100 %	Vietnam				
Sum	114	51	55	6	226	66	34	29	3	132	58 %	

Påmeldinger og innkjøp fordelt på forlag 2025:

Forlag	Behandlet	Innkjøpt	Avslått
CAPPELEN DAMM AS	43	29	14
SOLUM BOKVENNEN AS	22	11	11
FORENTE FORLAG AS	18	13	5
ASCHEHOUG AS	17	7	10
GYLDENDAL NORSK FORLAG AS	14	8	6
OUTLAND AS	10	6	4
KAGGE FORLAG AS	7	5	2
BONNIER NORSK FORLAG AS	7	3	4
STIFTINGA DET NORSKE SAMLAGET	7	3	4
FORLAGET OKTOBER AS	5	2	3
CAMINO FORLAG AS	4	3	1
FORLAGET PRESS AS	4	3	1
BRISKEBY FORLAG AS	4	2	2
SPARTACUS FORLAG AS	4	2	2
EXISTENZ FORLAG AS	3	3	0
QLTURREBUS FORLAG - SCHJØTH-IVERSEN	3	3	0
SKALD AS	3	3	0
BRIS FORLAG AS	3	2	1
FRISK FORLAG AS	3	2	1
VIGMOSTAD & BJØRKE AS	3	2	1
FORLAGET MAMMUT	3	1	2
FIND FORLAG	3	0	3
SPRÅKSPRINGEREN VICTOR HANSEN	3	0	3
AUDIATUR BOKHANDEL AS	2	2	0
LES BONES DONES AS	2	2	0
ORKANA FORLAG AS	2	2	0
FORLAGET MANIFEST AS	2	1	1
METEOR FORLAG AS	2	1	1
STRAND FORLAG AS	2	1	1
CECILIE WINGER	2	0	2
FLUX FORLAG AS	2	0	2
AGENDA RES PUBLICA MEDIA AS	1	1	0
AKANTUS PRESS ANNE CATHRINE SYSE WOLLEBÆK	1	1	0
DET NORSKE BIBELSELSKAP STI	1	1	0
FORLAGET 4.48 AS	1	1	0

MÅKEN FORLAG AS	1	1	0
PELIKANEN FORLAG AS	1	1	0
SIGURD TENNINGEN KRITIKK	1	1	0
SOFASKRIBENTEN AS	1	1	0
SVEJK FORLAG AS	1	1	0
VÆR AS	1	1	0
ALTA HISTORIELAG	1	0	1
ANTIPODES CAFÉ	1	0	1
BIBELKIRKEN FORLAG	1	0	1
FORD FORMGIVNING FORTISSIMO FORLAG	1	0	1
GRAPEFRUKT FORLAG HAGEN	1	0	1
HINO FORLAG AS	1	0	1
KUNSTBOKHANDELEN AS	1	0	1
Totalt	226	132	94